

VAN HEINDE

Een imposant helmmasker van de Makonde

Dit imposante houten helmmasker is in de 19e eeuw in Mozambique gemaakt. De maker behoorde tot de Makonde, een bevolkingsgroep van een kleine anderhalf miljoen mensen.

Zij leven voornamelijk in het zuidoosten van Tanzania en het noorden van Mozambique. De etnische groep wordt door de Ruvuma-rivier grofweg in tweeën gedeeld.

De Makonde maken behalve helmmaskers ook staven, trommels en sculpturen voor inwijdingsceremoniën. Dit masker (28 cm hoog, 21 cm breed en 30 cm diep) is voorzien van mensenhaar op de kruin, met zwarte bijenwas aangebrachte 'scarificaties' en roodbruin pigment.

De lidtekenachtige tekens die op het gezicht zijn aangebracht zijn typerend voor vroeger tijden.

The British Museum Londen

MOZAMBIQUE

Tjobek: wrijfsteen van andesiet

Een originele *tjobek* en bijbehorende *oelekan* met duidelijke gebruikssporen, doorsnee 23 cm. Het materiaal wordt *bergsteen* genoemd, is vulkanisch, ook de naam *andesiet* valt weleens, herkomst Java. Wat het materiaal geschikt maakt, is dat het niet gruiet en niet poreus is. Een nieuw exemplaar gruiet natuurlijk nog wel, maar wordt in het gebruik glad. In het begin wordt een tjobek ingezet voor het fijn maken van gemalen kokos.

Het is geen vijzel maar een wrijfsteen. Materiaal dat fijngemaakt moet worden, wordt op de schotel met de kleine steen gewreven met een bepaalde polsbeweging. Het werkwoord daarvoor is *oelek* en dat

doe je met een *oelekan*.

Bron A.C. Ellis-Adam

JAVA, INDONESIË

EN VERRE...

MEXICO

Een spiegeldrager van een Maya-heerser

Deze houtsculptuur is een van de hoogtepunten uit de vroeg klassieke periode van de Maya-cultuur. De spiegeldrager van de heerser – want dat stelt deze figuur voor – vervulde een belangrijke rol aan het hof. Soms werd deze functie vervuld door een vrouw, maar vaker, zoals hier afgebeeld, door een dwerg.

Aan de inkepingen in de rok en onder de armen is te zien dat daar een plaat van 13 x 13 cm heeft gezeten, onder een hoek van 60 graden.

Deze plaquette, waarschijnlijk bekleed met een ‘mozaiek’ van pyriet – door haar kleur ook wel het goud der dwazen genoemd – of obsidiaan, vulkanisch glas, deed als spiegel dienst.

Metropolitan Museum of Art New York

De mocassin is het traditionele schoeisel van inheemse volkeren van Noord-Amerika. Mocassins geven de drager bescherming, maar de zachte zool maakt het tegelijkertijd mogelijk om de ondergrond te voelen, wat ze zeer geschikt maakte voor jacht. Deze mocassins zijn gemaakt van leer, zoals de huid van een bizon die gelooid is. De zool en zijanten worden van één stuk leer gemaakt. De zijanten worden bovenaan vastgenaaid met pezen, soms met een extra stuk leer aan de bovenkant. Dit paar, rond 1870 in Texas gemaakt, is verfraaid door smalle stroken met geometrische patronen van glazen kralen. De versiering heeft vaak een symbolische betekenis met het doel de drager bescherming te bieden.

Metropolitan Museum of Art New York

NOORD-AMERIKA

Honderdvijftig jaar oude mocassins van de Comanche

